

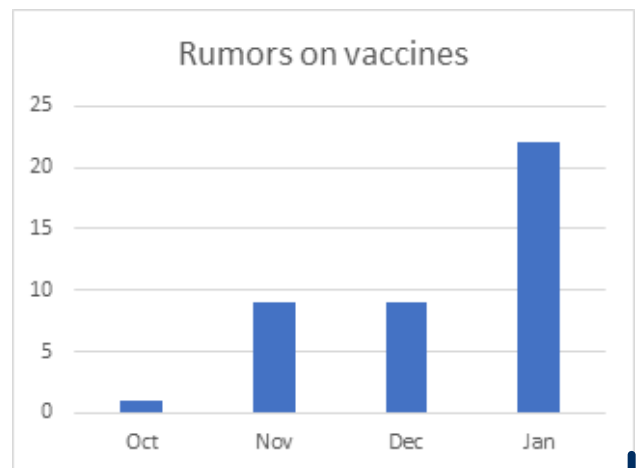
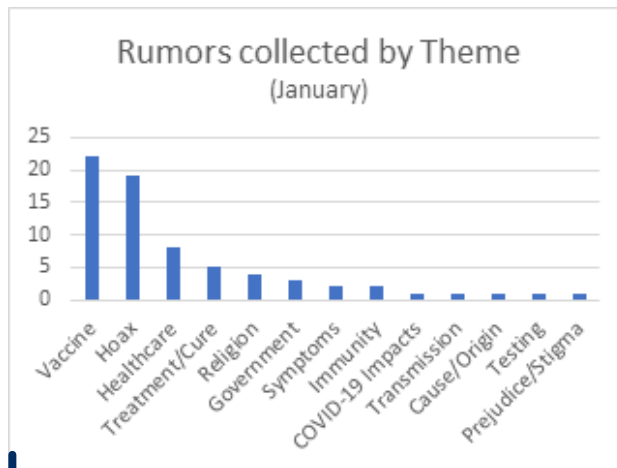


So Salig Bangsamoro Rumor Bulletin na ped aya ko "Rooted in Trust Philippines" project a ipagpost oman dow a pito gawii. Giya a Rooted in Trust na global ago local humanitarian response a miyakapoon sa Internews para kaagapan so kapakalangap o mga ribat a istorya mipantag sa COVID-19. Saya sa Pilipinas na aya focus iran a pag implement-an sa gya project na gya Mindanao, sii sa Bngsamoro Autonomous Region in Muslim Mindanao (BARMM). Giyangkai a rumor bulletin imanto na smbag sa community concerns ko bago a variant o COVID-19, so kasi-safety o bakuna, ago so milolook (misasaog) ko bakuna.



## Antonaa e mga taro-tarowan sii sa BARMM?

So mga taro-tarowan ko bakuna na miyakala sa 144% sa giya a January ipoon inako December- pinakamaporo ko langowan a miyaadun ago miyanga anug ago miyangakokowa tano. Ikapat aya ko mga taro-tarowan (8%) poon ko September. Kalaan sa giya a mga taro-tarowan na so kon so bakuna na pakapatay ago plubat sa kadakul o mga taw. 8% sii pun na so kon so bakuna na naba safe para ko mga wata. Adn a pud a di taroon a adn kon a microchips on; naba pyur; ago so di on di katarowa a di siran pakibakuna ka ribat so miyakwa iran a mga kabar. Adn a mga salakaw ron pn a so kon so bakuna na kasabapan sa di kapmbawata ago kasasawgan sa haraam.



Mga data a nakwa ganat kanu January 26 endu nakabpun kanu mga pinggula a online endu offline a kina pangwa sa data.

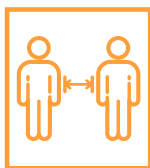
## Practice minimum health standards



**WASH HANDS**



**WEAR MASK**



**MAINTAIN SOCIAL DISTANCING**



**AVOID CROWDED PLACES**

For more information, you may watch and tune in to:



**SINDAW RANAW**  
The Coalition of Moro Youth Movement  
FB: [CMYM Online News](#)



**S'BANG KA MARAWI**  
FB live: Monday to Friday  
6:30 – 7:30 PM



**SALIG BANGSARADIO**  
[Soundcloud](#)  
[Spotify](#)

This week's bulletin answers three rumors related to community concerns on the new COVID-19 variants, vaccine safety, and vaccine components.



## Antonay di taroon o mga taw?

Taro-tarowan 1

### Piyakalowig a kabar so bago a COVID-19 variant

"So bago a COVID strain sa Europe ago USA na di mangogalin ogaid na knaba pakapatay. Sii sa Cotabato City na so piyangatatakdan on na na lagid oba da bo a ba iran pkagdam. Pakakwa kami sa positive results so mga RT-PCR tests ami, ogaid na madakul so paka-recover sa COVID. Igira kowan na di ami dn kapikir so infection ka so bo so mga sintomas. Aya sii miyangawawafat sa COVID-19 na so bo so adn a mga dadalum ago andang a paniyakit iyan. Kawafat siran bo apya da virus. Da a COVID-19 ka matag bo aya piyakalowig o mga taw a pangwa sa perak." (Mama a doctor, 60+ e idad)

Rumor risk level: Medium

Platform: Facebook  
Comments: 11

Reactions: 72  
Shares: 43



## Sembag

Giya a taro-tarowan na ini-post o isa a doctor sa Cotabato City a mitharo a so bago a variants na matag piyakalowig o mga taw. Pyur so bago a COVID-19 variant, na importante a sabotun tano aya antano katokawi e sowaan tano. Miyatoon aya o mga scientist sa pitibarangan a ingud sa dunya: sa United Kingdom (variant B.1.1.7), si sa South Africa (501.V2), ago sa Brazil (B.1.1.248). Mas magaan a kapakadakul iran adi so miya ona a virus ogaid na da pn a ebidensya a kibgay a oba aya mas mala a sakit odi na mas phakapolang. Adn a mga studies a psowaan imanto an siran mas masabot.

Sa giyangkai a ingud tano (Pilipinas), na mini-report a Department of Health (DOH) a adn a sapolo ago pito (17) tano a cases a kiyatakdan sa UK variant o COVID-19:

- Mona a case so miyakapoon sa UAE inako January 7, tag a Quezon City a miyakapiya
- 12 a local transmission sa Bontoc, Mountain Province
- 2 a returning Overseas Filipino Workers a poon sa Lebanon
- 2 sa La Trinidad, Benguet ago Calamba City, Laguna

Giya pman a Sulu na miyag 14-day total lockdown inako January 4 an di makasold so bago a variant a miyatoon pn sii sa Sabah, a marani kiran. Kinwa bo so mga travel restrictions inoka January 18. Sa Cotabato City pman, adn a OFW a da kailayi sa sintomas a myapud o isa ko adn a COVID-19 UK variant iyan inako January 26. Na pitaro a Ministry of Health a Bangsamoro Region a so OFW na momonitorun o mga health officials.

Aya mapya a okit an tano masiyap a ginawa tano go giya mga pamilya tano sa giya mga bago a variants na knaba ka-panic ka so kapakakowa sa titho a kabar (information). Itataros tano dn so kapamangonab sa lima, kawsar sa mask igira pliyoy, so kaawat ko mga taw, di kasong ko closed spaces, ago so kaplugut a kaiktiyar gira sisi tano ko publiko. Tanodan tano a so virus ko taw na ana mbida-bidaan iyan. Adn a kailayan sa mild symptoms (lugut, mayaw, lomasa, etc.)

So sabaad na da ba on symptoms a kailay (asymptomatic). Mapakay dn a maadun pman so kapakadakul o virus, apya da a mga sintomas a kailay ko mga pasenti, a mapakay a katakdi ko mga grupo a malbod kaptan o virus lagid o mga loks.

## Di nga pabayai a ginawa nga. Paratiya anga so mga atoran ko kapananggila ko paniyakit.





# Antonay di taroon o mga taw?

## Taro-tarowan 2 Su bakuna sa COVID-19 na pakapatay kun sa taw

"Ituloy eran parin su ka bakuna ko mga taw apiya myatay run si Tiffany Dover. Aden a website link saya a kapakay aken e share para ko mga mat'trang run milay sii ko myasuwasuwa iyan. Di kanu piki bakuna o di niyu kabaya matay. Ginan a Tiffany sa diwang na knaba skanyan anan, impostor iyan anan." [Ini caption aya ko ini post a screeshot a tuladan o duwa kataw a mlagid sa buntal a gito kun si Dover]. (Male, 26-35 e edad)

Rumor risk level: High

Platform: Facebook  
Comments: 2,200

Reactions: 825  
Shares: 937

"Myakapiya tanu. Di ako den miki bakuna oba aya aken iphatay." [Ini caption aya ko ini screenshot a post o local media organization a aya ngaran iyan na Brigada News a aden a emoji run a kumikisek a buntal a aya mapapadalem ko mini screenshot na: duwapolo ago tlo (23) a mga nursing home patients a myatay nako mapasad siran bakuna-an sa Pfizer COVID-19 vaccines sii sa Norway, na gito a myamatay na mga lok's ago aden a mga sakit eran a andang.]

Rumor risk level: High

Platform: Facebook  
Comments: 50

Reactions: 172  
Shares: 361



## Sembag

Su bakuna na naba pyamangbaalan sa ikhasakit a taw. Lagid dn ko minisembag ko myaiapos a Salig Bangsamoro bulletins, a su bakuna na isa sa pinaka epektibo a pakabungong ago mapakayto iyan su chance a kapakakuwangka sa sakit. Ago myailay tanu a su bakuna na aya pinaka epektib ko ka kyakontrola, kyalbatan ago myada iyan su mga sakit a pakale'k sii ko myanga uuna a sakit. Pero miplagid dn mambu o bakuna su bulong a aden mambu a mga side effect iyan, pero gya su mga kyananayan ago mayto a side effect a pkabulungan o lawas sa pipiraa gawii. Sii ko kiniliyun o bakuna sa COVID-19 sii sa barambarang a inged, na su balita mambu na kumyalat online a ipagisa o kadak'lan su safety niyan lagid a giya duwa a rumor a myabatiya tanu.

Su mambu su duwapolo ago tlo (23) a mga lok's a myamatay sa Norway ko kya bakunaan rkeran ko lagid o inibakuna ki Tiffany na minibalita mambu online. Gya Norwegian Institute of Public Health na pitaro eran a su kambakunaan kontra sa COVID-19 ko mga lok's ago su mga aden a andang iyan a mala a sakit na mapakay a mas mapuro su ka didilikado eran. Kagya apiya su mayto a side effect o bakuna na di kagaga o lawas eran. Mini balita pn mambu a su benefits o bakuna na mapakay a knaba mapiya ko mga taw a mababa e adiyal. Gya mga mingg'g'maw a findings na kinuwa o Norwegian government a senyas a mas pag-ingat siran siiko kambakuna a ko mga lok's. Mas madakel pn a kakuwa information a katukawan amay ka su bakuna sa COVID-19 na mi bakuna sa mga taw.

Su video e Tiffany Dover, nurse manager skanyan sa United States a mya kolaps nako inject-an eran sa Pfizer-BioNTech's COVID-19 Vaccine na tyanged mambu o kadak'lan a naba kun safe su bakuna, pero si Tiffany na myaka recober bu ago in-explain eran sii ko interview eran sa US-based news channel a aden a andang iyan a sakit a pka kolaps skanyan girira pakagedam sa masakit. Gya US Center for Disease Control na rinekognays eran a mapakay a makolaps su sakataw amay ka bakuna-an, response oto ko process, knaba ko bakuna odi na su ingredients o bakuna.

Gya World Health Organization na luminiyu siran sa advisory a inipagbawal eran gya mga taw oba ka bakuna-an sa COVID-19 vaccines:

- Su aden a allergy niyan ko apiya anda ko ingredients o bakuna
- Mawgat
- Wata a aya edad iyan na sapolo ago lima (15) pababa

Tanudan tanu mambu ago expect tanu a basta ka bakuna-an ka na mapakay a makag'dam ka sa side effects. Gya Pfizer-BioNTech na pyanaru eran su mga mapakay a mag'dam ka a side effects sa sulda a isa odi na duwa gawii amayka ka bakuna-an ka, ginan su:

O sii ka inject an sa lima:

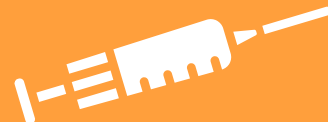
Sakit a lawas (Pain) L'bag (Swelling)  
Mariga (Redness)

O inject ka sa pd a part o lawas ka:

Panenenggaw (Chills)  
Dukaw (Tiredness) Sakit a Ulo

Gya WHO na pinikisabutan eran a su piligro a kaaawidan o sakit a mapakay a kabulungan o bakuna na mas delikado kaysa piligro a misusumpat ko bakuna. Su ka bakuna-an rka na knaba bu para rka odi na para ko pamilya nga, pero para sa intero a dunya an tanu mailay su sindaw ko uriyan o tunnel a tigran. Ka su healthy a mga taw na aya mambu sambu iyan na healthy su inged.

SU BAKUNA NA SAFE AGO KNABA  
PYAMANGBAALAN PARA MAKABINASA.





## Antonay di taroon o mga taw?

Taro-tarowan 3

## So Bakuna a COVID-19 na sasawgan sa baboy a gelatin

*Ino magyog ka a pakibakuna ka a sasawgan sa baboy? So Bakuna a COVID-19 na susmboran sa baboy. (Inidaptar a link siiko article [UAE Islamic body issuing fatwa approving COVID-19 vaccine even with pork](#)).*

Rumor risk level: Low

Platform: Facebook  
Comments: 10

Reactions: 2  
Shares: 7



# Sembag

So pud a mga makatatalingoma a vaccines lagi upama o mga ipumbulong sa mayaw, mariga, baingke, pud a mariga sa lawas, ago chickenpox na adun a sawg iyan a gelatin a poon sa mga baboy. Giyae a gelatin na phagusarn para iphakabagur, pkhawsar skanyan para siyapun iyan so mawiwiyag a virus laban ko epekto o temperature balabaw ron iger a tatagoon so vaccine ago iger a iphagokit sa lalan. Sabap sii na mindakul so maaluk a mga pagari tano a Muslim ko misosolud sa COVID-19 vaccine.

So Pfizer BioNTech, Oxford-Astrazeneca, ago Moderna na samanaya na iniliyo iran dun so langon o misosolud ko mga vaccine iran. Sabap sangkai a mga reports, na so mga kompanya na piyakatana iran a so mga vaccines iran na da bawn gelatin a poon sa baboy. So pud a impormasyon poon sa mga pud a kompanya a dimbabaal ago diphapasa sa COVID-19 vaccines na dapn samanaya miliyo.

Pitharu o mga ulowan o mga muslims a so mga bakuna a aden a misasawg own a gelatin na naba makasusupak ko kitabon sii ko agama. Sabap ko myakaokit ai ko kaplimpiyo. Sabap roo pen na kadakelan sangkai a mga bakuna na ini enjeksyon o di na myailek naba paginumen. Na sabap roo na piyakay o mga kitab ko agama angkai a mga bakuna. Nagu mala a ragawr amay ka di usaren angkai a mga bakuna. Ibarat yan na naku 2018 a mingi taralo so tegdas sa Indonesia sabap ko aya kiyaopakatan ko mga Indonesian ulama council na haram di kapakay so rubella a bakuna sa tigdas sabap ko gelatin. Na sabap roo na miyapansin eran a myakadakel so bilangan o kaso a tigdas. Na myatagu sa ikatlo a aden a pinaka madakel a kaso ron a tegdas.

Nanayawn tano dn so mga pipiya a totolan, hidayat go kabnaran a makapopoon sa mga kompanya a di mangbaal sa bakona ka para katotokawan tano go masisigurado tano a so bakona kiyoma a bolong sa COVID-19 na kabubnaran tano a halal.

